

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 20-04894-2

Dato: 28.10.2020

Høringssvar - Bedre velferdstjenester for barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud

IMDi er positive til å styrke og harmonisere regelverket for å sikre bedre samarbeid mellom velferdstjenestene rundt utsatte barn og unge. Vi vurderer at høringsnotatet oppsummerer viktige funn om svakheter i samarbeidet når barn, unge og nyankomne voksne har behov for et sammensatt tjenestetilbud. Kunnskapsgrunnlaget i notatet understreker behovet for bedre samhandling mellom og samordning av tjenester. Kunnskapsgrunnlaget viser også at det er behov for en tydeligere ansvarsfordeling mellom tjenestene, og behovet for at en tjeneste tildeles et overordnet samordningsansvar.

I dette høringssvaret tar vi utgangspunkt i IMDi's ansvar for å ivareta arbeidet med bosetting av flyktninger, legge til rette for at flere innvandrere deltar i arbeids- og samfunnsliv og arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Forslagene i denne høringen berører blant annet introduksjonsloven. Vi gjør derfor departementene oppmerksom på at introduksjonsloven er foreslått erstattet av en ny lov om integrering. Integreringsloven er nå vedtatt i Stortinget, og forventes innført fra 1.1.2021. Det er derfor viktig at de foreslåtte endringene i introduksjonsloven, også tas inn i ny integreringslov. Dette vil for eksempel få betydning for behandlingsgrunnlag for opplysninger i velferdstjenestene, hvor integreringslovens § 41 om behandling av personopplysninger eller § 42 om innhenting og utveksling av personopplysninger må ivareta de endringer som her foreslås for introduksjonsloven. Ved behov må integreringsloven endres.

Mange nyankomne innvandrere kan ha særskilte utfordringer med å forholde seg til flere ulike tjenester og å forstå hva de ulike tjenestene kan bidra med. IMDi vil derfor understreke at vi vurderer at forslagene i denne høringen er bra for alle, og særlig viktig for grupper som av ulike årsaker har lavere byråkratisk kompetanse i en fase av livet.

Som fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, vil vi understreke at bruk av kvalifisert tolk i mange tilfeller er nødvendig i tjenestenes kommunikasjon med målgruppene som skal motta bedre og mer samordnede velferdstjenester. Her er det relevant at departementene arbeider med en ny tolkelov som forventes innført fra 2022. Tolkeloven vil gi offentlige organer en plikt til å bruke kvalifisert tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

IMDi anbefaler at evaluering av endringene innrettes som en følgeevaluering

Dersom de foreslåtte regelverksendringene iverksettes, vil departementene evaluere endringene for å få kunnskap om tiltakenes effekt. Dersom reglene ikke har hatt den ønskede effekten, vil departementene se på andre mulige tiltak, inkludert vurdere om reglene bør samles i en felles samarbeidslov.

IMDi vurderer at en slik foreslått evaluering er viktig. Vi anbefaler at evalueringen innrettes som en følgeevaluering med oppstart samtidig, eller kort tid etter, at endringene trer i kraft. Gjennom følgeevaluering kan departementene følge utviklingen og effekten av endringene, og tidlig ta grep dersom endringene ikke gir ønsket effekt.

IMDi støtter at de foreslåtte endringene retter seg mot ulike aldersgrupper

Regelendringene har tatt hensyn til at lovene retter seg mot personer i ulike aldersgrupper. Forslagene til lovendringer er særlig rettet mot barn og unge, men det foreslås også endringer i lovverk rettet mot voksne.

IMDi støtter fullt departementenes vurdering om at nyankomne innvandrere er en sårbar gruppe hvor de ulike velferdstjenestene bør samarbeide om oppfølgingen uavhengig av deltakernes alder. IMDi støtter derfor en endring som tydeliggjør ansvaret når målgruppen har behov for et helhetlig tjenestetilbud uavhengig av alder, og sikter da særlig til introduksjonsloven og kommende integreringslov som forventes å tre i kraft 1.1.2021.

IMDi støtter ikke forslaget om at samarbeidsbestemmelser i introduksjonsloven kun skal gjelde deltakere i introduksjonsprogrammet

Departementene har vurdert at det er mest hensiktsmessig å innføre samarbeidsbestemmelser kun overfor deltakere i introduksjonsprogrammet, og ikke de som kun deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Departementene begrunner dette med at introduksjonsprogrammet er på fulltid, og at kommunene har tett oppfølging av deltakerne.

IMDi vurderer at se samme hensynene vil gjøre seg gjeldende for deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, som for deltakere i introduksjonsprogram, selv om deltakere i norsk og samfunnsopplæring ikke deltar i opplæring på fulltid. Bakgrunnen for vår vurdering er at deltakere i norsk- og samfunnskunnskap med behov for sammensatte tjenester, ofte også kan ha behov for tilrettelegging av opplæringen. IMDi anbefaler derfor at samarbeidsbestemmelsene også innføres for deltakere i norsk- og samfunnskunnskap.

Kommentar til samarbeidsbestemmelsene i introduksjonsloven

IMDi gjør videre oppmerksom på at individuell tilrettelegging av introduksjonsprogram også baserer seg på informasjon IMDi har oversendt til kommunen før bosetting. Informasjonen kan være innhentet av IMDi når det gjelder overføringsflyktninger, eller den kan være innhentet av ansatte på asylmottak eller ansatte i vertskommunen for mottaket på oppdrag av UDI. IMDi foreslår at departementene inkluderer disse aktørene i samarbeidsbestemmelsene når bestemmelsene utarbeides.

Rett til barnekoordinatorordning som del av likeverdsreformen kan medføre økte kostnader for kommunene, og gi risiko for svekket bosettingsvilje

IMDi vurderer at innføring av en rett til barnekoordinator for familier med barn eller som venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne vil være positivt, og bidra til å sikre et mer helhetlig tjenestetilbud til disse barna.

Som del av IMDis ansvar for bosetting av flyktninger, har IMDi også ansvar for bosetting av flyktninger med nedsatt funksjonsevne. Ved bosetting kompenseres kommunene med integreringstilskudd og særtilskudd. Rett til barnekoordinator kan påvirke kommunenes kostnader i forbindelse med bosetting av barnefamilier med særlige behov. Dette vil kunne bidra til en svekket bosettingsvilje i kommunene som følge av økte eller mer usikre kostnader knyttet til bosetting i kommunen. IMDi gjør her departementene oppmerksom på at en innføring av rett til barnekoordinator kan medføre et ønske om å vurdere tilskuddsordningene i lys av økte utgifter i kommunene.

Kommentar til samarbeid mellom velferdstjenestene i enkeltsaker

IMDi anbefaler at departementene her er oppmerksom på å sikre informasjonsflyt og samarbeid mellom instanser i ulike kommuner ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger og barn og unge i flyktningfamilier. Konkret gjelder dette tjenester i vertskommune for asylmottak til relevante tjenester i bosettingskommunen. Forhold som kan utløse behov for tiltak og innsats må kommuniseres til rett instans til riktig tid.

Departementene har særlig bedt om innspill på avveiningen mellom barnets ønske om å kunne forholde seg til få personer opp mot behovet for at velferdstjenestene samarbeider på tvers. IMDis erfaring fra arbeidet med enslige mindreårige flyktninger er at mange peker på viktigheten av omsorgen de får, og betydningen av å kunne forholde seg til få enkeltpersoner i tjenestene. Vår vurdering er at tjenestene må finne en balansegang i denne avveiningen.

Kommentar til samarbeid utover oppfølgingen av det enkelte barn eller ungdom

IMDi er enig med departementene i at velferdstjenestene må ha etablert gode samhandlingsstrukturer og rutiner for informasjonsutveksling for å kunne etablere et godt samarbeid i enkeltsaker. IMDi understreker at dette forutsetter gode digitale systemer som kommuniserer seg imellom.

Kommentar til forslag til lovendringer

Krisesenterloven: Forslaget innebærer en plikt for krisesenteret til å gi relevante opplysninger videre til helse- og omsorgstjenesten eller sosialtjenesten. I enkelte saker har IMDi behov for informasjon om enkeltpersoner på krisesenter, fordi personene er flyktninger og skal bosettes i en kommune. I slike tilfeller har IMDi behov for informasjon for å kunne tildele egnet bosettingskommune, og for å formidle relevant informasjon til flyktningetjenesten. Plikten til å dele informasjon bør derfor omfatte IMDi, i tilfeller hvor dette er aktuelt.

Introduksjonsloven: Som nevnt over er integreringsloven nå vedtatt i Stortinget, og forventes innført fra 1.1.2021. Det er derfor viktig at de foreslåtte endringene i introduksjonsloven, tas inn i ny integreringslov.

Kommentar til kartlegging av opplæringsbehov som del av introduksjonsloven

Lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) § 6 benytter begrepet individuell plan for den planen som skal utarbeides for alle som deltar i introduksjonsordningen. Planen skal utformes på bakgrunn av en kartlegging av flyktningens opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg.

Intensjonen er at kartleggingen primært skje en gang, og før de blir bosatt. I praksis skjer kartleggingen på asylmottak i Norge eller i tredjeland for overføringsflyktninger. IMDi har undersøkt hvordan flyktningene selv opplever kartleggingen før bosetting. Undersøkelsen viser at mange flyktninger erfarer at den informasjonen de har gitt før bosetting, ikke brukes ved

utarbeidelse av individuell plan i introduksjonsprogrammet. Flyktningene opplever derfor å måtte gi samme informasjon flere ganger.

Undersøkelsen viser også at det ikke er noen digital overføring mellom de kommunale systemene og NAV (stat). Det kan være behov for organisert samarbeid mellom de instanser som kartlegger flyktninger før bosetting, og kommunesektoren for å sikre god informasjonsinnhenting og flyt. I tillegg er det behov for å se på hvordan ulike digitale systemer kan kommunisere godt med hverandre.

Med hilsen

Andreas Halse

Marita Kristiansen